

Kuluva vuosi on siirtymässä muistojen joukkoon. Vuoden vaihtumiseen on aikaa vain muutama viikko. Sitä ennen on jo talvipäivän seisaus, jolloin päivä vähitellen voittaa yön ja alamme siirtyä valoa kohti.

Tämä tiedote on myöhässä johtuen yllättävästä sairastumistapauksesta. Toivottavasti lehdykkämme kuitenkin tavoittaa jokaisen jäsenen ennen vuoden vaihdetta.

Kesäkokous pidettiin Maaningalla 16.7. 2005

Leppeä aurinkoinen kesäsää tervehti Maaningalle sukutapaamiseen saapuneita Laakkosia heinäkuisena lauantaina. Väkeä oli paikalle kertynyt runsaat kahdeksankymmentä henkeä lapset mukaan lukien. Tulokahvien jälkeen kokousisäntä Juhani Runko toivotti juhlijoukon tervetulleiksi ja luonnehti lyhyesti Maaningan kunnan erityispiirteitä. Tämän jälkeen siirryttiin muistomerkkipuistoon Laakkosten sukupuun ympärille. Puun lähelle oli asetettu neljä kaunista kukkalaitetta odottamaan esi-isien haudoille tapahtuvaa kunniakäyntiä. Tervehdysten lähettämissanoissaan puheenjohtaja Helena Heinonen muistutti mieliin suvun alkuaikoja Maaningalla ja kohdisti sitten sanansa kukkatervehdysten viejille. *Viekää tervehdykset esi-isillemme meiltä nykyisiltä suvun jäseniltä ja kertokaa heille, että me arvostamme suuresti heidän tekemäänsä työtä. Puutteen ja sotien runtelemina aikoina he jaksoivat kantaa huolta tulevista sukupolvista ja siitä, että sukulaisten välinen yhteys jatkuisi ja voimistuisi. Me tiedämme, ettei heidän työnsä ole ollut turhaa. Se on jatkunut samoja perinteitä noudattaen. Ja me toivomme, että näin tapahtuu myös meidän jälkeemme, kun seuraava sukupolvi ottaa vastuun sukuseurasta.*

Hautausmaalta siirryttiin takaisin kokouspaikalle, jossa lintuharrastaja Pentti Runko piti erittäin mielenkiintoisen ja laajan esityksen telkistä. Vuosikautia jatkuneesta telkkien tutkimisesta ja rengastamisesta on kertynyt tietoa todella runsaasti. Antoisan esityksen jälkeen oli musiikin vuoro. Elsa ja Marja-Leena Heikkinen esittivät duettona suomalaisen kansanlaulun Kesäilta. Sitten siirryttiinkin huumorin puolelle kun Risto Lappalainen esitti savolaista sananrieskoo. Runsas lounaspöytä oli jo katettu, joten väki siirtyi nauttimaan maittavasta aterialta.

Kokous aloitettiin yhteislaululla Olet maamme armahin Suomenmaa, jonka jälkeen laulajapari, äiti ja tytär Heikkinen esittivät duettoja. Sitten oli vuorossa sukututkimusasiaa. Joensuusta saapunut tutkija Anne Ratilainen kertoi kattavasta Pohjois-Karjalan Laakkosia käsittävästä tutkimuksestaan. Mielenkiintoa herätti se, että kaikkien tähän saakka tunnettujen Laakkosten esi-isät ovat lähtöisin Riistavedeltä. Keskustelun aikana porilainen Heikki Turunen, joka on äitinsä puolelta Laakkosia, lupasi parin vuoden päästä ryhtyä toden teolla tutkimaan Laakkosten alkuperää. Vielä ennen kokouksen alkua kuultiin toistamiseen Risto Lappalaista.

Varsinaisen kokouksen alussa muistettiin vuoden aikana poisnukkuneita suvun jäseniä. Heidän muistoaan kunnioitettiin sytyttämällä muistokynttilät. Vielä Marja-Leena Heikkisen esitti Händelin Largon. Avaussanoissaan puheenjohtaja Helena Heinonen kertoi seuran sääntöjen uudistamisesta, josta jäsenet olivat saaneet tietoa jo kevät-tiedotteessa olleesta toimintasuunnitelmasta. Kokouksen puheenjohtajaksi valittiin Pentti Runko ja sihteeriksi Marjatta Latvala. Toimintakertomus ja toimintasuunnitelma hyväksyttiin hallituksen esittämässä muodossa, samoin tilinpäätös. Hallitukselle ja muille tilivelvollisille myönnettiin vastuuvapaus. Erovuorossa ollut hallituksen jäsen Marjatta Latvala valittiin uudelle kaudelle, mutta Juha Hirvosen tilalle valittiin sukuseuran kotisivuja vuosikautia hoitanut Matti Jyllilä Porvoosta. Jäsenmaksu vuodelle 2006 päätettiin pitää ennallaan, 7 euroa varsinaiselta ja 3 euroa puolisolta ja yli 15-vuotiailta lapsilta. Maksun korottamisesta kyllä keskusteltiin, mutta v. 2006 se pidetään entisen suuruisena. Kohdassa muut asiat kokous päätti hallituksen ehdotuksesta, että tästä lähtien toimihenkilöille ja muille hallituksen jäsenille tullaan korvaamaan kokousmatkoista aiheutuvat kulut halvinta kulkuneuvoa käyttäen.

Kokous päättyi yhteisesti laulettuun Savolaisen lauluun. Sukuseuran puheenjohtaja kiitti kokouksen järjestäjiä sekä kokoukseen saapunutta suurta yleisöjoukkoa. Erityisesti lapsiperheiden runsas

mukana olo ilahdutti paikalla olleita.

Sukuseuran sääntöjen muuttaminen

Vuosikokouksen tärkein päätös oli sääntöjenmuutosprosessin aloittaminen. Hallitus sai valtuudet asian vireille saattamiseksi. Suurin muutos nyt voimassa oleviin sääntöihin sukukokousten harventaminen, sillä uusien Sukuseurojen keskusliiton mallisääntöjen mukaan ei rekisteröityjen sukuyhdistystenkaan tarvitse pitää kokouksia vuosittain, vaan kokousten väli voi olla pitempi. Monet sukuyhdistykset aikovat siirtyä joka toinen tai joka kolmas vuosi pidettäviin kokouksiin, jotkut sitäkin harvempiin.

Muutos sukuseuramme jäsenten merkkipäivämuistamiin

Vuoden 2006 alusta muistetaan vain jäsenten pyöreitä vuosipäiviä 50:stä vuodesta alkaen, ei enää esim. 75- tai 85-vuotispäiviä.

Jäsenmaksu ennallaan

Ensi vuonnakin jäsenmaksu on 7 euroa varsinaiselta suvun jäseneltä, 3 euroa puolisolta sekä samassa taloudessa asuvilta yli 15-vuotiailta lapsilta, alle 15-vuotiaille ei jäsenmaksua. **Entiseen tapaan jäsenmaksu pyydetään suorittamaan 1 3 2006 mennessä sukuseuran tilille 800021-5030554.** Uudet jäsenet! Merkitkää viestiin osoitteenne.

MAKSAJA BETALAREN		
Saajan tilinumero Mottagarans kontonumner	800021-5030554	TILISHIRTO GIRERING Maksu välitetään tilinrajalla vain Suomessa kotimaisen maksajan tilille ylös. Maksajan maksun tilinrajalla maksajan ilmoittaman tilinumeron perusteella. Betalsningens föremål är endast till mottagarens i Finland enligt Allmänna Riketsbankens föreskrifter.
Saaja Mottagare	Laakkosten sukuseura	
Maksaja Betalare		
Alekkirjoitus Underskrift		
	Vältenno Helt.nr	
Tilitä nro Från konto nr	Eräpäivä Fört dag	1.3.2006 Euro

Sukuseuralle arkkupeite

Jäsenemme Marjo Runko Maaningalta on tehnyt aloitteen arkkupeitteen hankkimisesta sukuseuralle. Ajatus on hyvä, tuskinpa kellään on mitään ehdotusta vastaan. Päinvastoin tuntuu turvalliselta ajatus päättää maallinen vaellus ja saada siunaus läisyysmatkaa varten suvun arkkupeitteen suojassa. Asiaa voi tietysti ajatella myös taloudelliselta kannalta. Nyt kun vainajien

tuhkaus koko ajan lisääntyy, tuntuu aika turhalta kalliin ja hienon arkun hankkiminen lyhyttä hetkeä varten.

Monilla perheillä ja joillakin sukuseuroilla arkkupeite on jo käytössä Peitteitä valmistaa ainakin Suomen Käsityön Ystävät, joka on tunnettu laadukkaista käsitöistään. Kangas on tukevaa valkoista villakangasta ja heillä olevan mallin mukainen peite maksaa 800 euroa.

Meille tuskin tämä malli soveltuu, vaan malli suunniteltaneen oman tunnuksemme, vaakunan pohjalta. Usein peitteeseen kirjotaan myös kaikkien vainajien nimet, joiden siunaustilaisuudessa sitä on käytetty. Esittäkää mielipiteitä asiasta ja postittakaa ne sihteerille.

Vuoden 2006 hallitus

Puheenjohtaja

Helena Heinonen Koulukatu 46 55100 Imatra puh. 05-436 4864, 0400 755 273,
sähköposti: helena.heinonen1@luukku.com

Varapuheenjohtaja

Pertti Laakkonen Amurinkatu 10 D 25 33230 Tampere puh. 03-214 0023, kesällä 03-378 2789

Sihteeri

Marjatta Latvala Pikontie 18 73500 Juankoski puh. 017-612 171, 040
558 6175

Jäsenet:

Raimo Heikkinen Pohjolankatu 9 as 15 70500 Kuopio puh. 050 555 8952

Matti Jyllilä Lähdetie 06830 Kulloonkylä puh. 019-652 655 , 0400 424 295
sähköposti: matti@kulloo.com

Pekka Laakkonen Firankaari 9 04320 Tuusula puh. 09-273 1243, 050 64470,
sähköposti placo@mbnet.fi

Rahastonhoitaja hallituksen ulkopuolelta

Merja Kaartinaho Haapatie 14 00780 Helsinki puh.09-385 9759, 040 568 6888 sähköposti:
merja.kaartinaho@nordea.fi

Ensi kesän sukkokokous pidetään Kotkan Haapasaaressa

Kokous on lauantaina 8.7.2006. Kokoontuminen klo 9.30 Kotkan satamassa (Sapokka), josta lähdemme välittömästi 1 ½ tunnin laivamatkan olevaan Haapasaareen. Paluu Kotkaan klo 17.30.

Haapasaari on yksi Suomenlahden ulkosaarista. Kooltaan se on pieni, pituus 1000 metriä ja leveys 500 m. Haapasaari on kuitenkin ollut itsenäinen kunta 60 vuovuoden ajan, vaikka asukasluku parhaimmillaankin (v. 1900) oli 339 henkeä. V. 1974 Haapasaari liitettiin Kotkaan.

Vakinaisia asukkaita on enää muutama, mutta kesällä saari herää eloon. Entiset saarelaiset ja heidän jälkeläisenä saapuvat jo aikaisin keväällä ja kansoittavat saaren pitkälle syksyyn. Se on nyt siis elävä ulkomuseo ja varsinainen lomaparatiisi. (Tiedot kirjasta Haapasaari- menneisyys ja nykyisyys).

Laakkosten suvun kannalta tärkeintä Haapasaaressa on se, että siellä on runsaasti sukuumme kuuluvia henkilöitä. Jo 1800-luvulla yksi Maaningan haaran esi-isistä, Adam Laakkonen, lähti

Viipuriin puusepän oppiin. Hänen vanhempi veljensä Petter Johan oli mennyt sinne jo aikaisemmin ja työskenteli kisällinä eräässä puusepän verstaassa. Valmistuttuaan kisälliksi Adam muutti Kotkaan, josta hänet kutsuttiin Haapasaareen tekemään huonekaluja luotseille. Täältä hän löysi puolison ja perhe asettui asumaan saareen pysyvästi. Adamin poika Leander toimi Haapasaaren kirkon kanttorina kolme vuosikymmentä. Adamin lapsenlapsista kaksi, Toini ja Aimo perheineen viettävät edelleen kesiä Haapasaarella. Toini on perehtynyt Haapasaaren historiaan ja julkaissut kirjoja yksin, puolisonsa ja muiden Haapasaariseuraan kuuluvien kanssa. Kirjat ovat verrattomia tietolähteitä saaresta. Toini, joka on pikkuserkkuni, lähetti kirjeen, jossa hän toivottaa meidät lämpimästi tervetulleiksi saareen. Monet saarella kesiään viettävät sukumme jäsenet ovat jo ikääntyneitä, mutta on siellä myös keski-ikäisiä, jotka ovat luvanneet järjestää kesällä juhlan saaren tunnelmallisessa kirkossa.

Haapasaari on kiinnostanut myös ulkomaalaisia. Toini lähetti löytämänsä ranskalaisen tutkijan ja Kalevalan ensimmäisen ranskantajan kirjeen 1800-luvun alkupuolelta. Hän oli etsimässä vahvaa graniittia Napoleonin arkkua varten Suomenlahden saaristosta. (Kivi löytyi Aunuksesta ja Napoleon lepää Pariisin Invalidikirkossa.)

Louis Léouzon Le Duc: Pariisista Pohjantähden alle, muistelmia Suomesta 1800-luvun alkupuoliskolta.

"Haapasaari, Haminan ja Suursaaren puolivälissä sijaitseva pieni saari, on luotsiasema. Se toimii myös merihätään joutuneiden alusten ja haaksirikkoisten turvasatamana. Saaren väestö, enintään sata henkeä, on kohtalaisen vaurasta. Siellä on paljon vanteria, pörrökarvaisia ja villejä koiria, ja niiden haukunnan saattamina vaelsimme kohti taloa, josta saimme majapaikan. Vanha vaimo yritti seipään avulla hätistellä koiria kauemmas.

Haapasaari, kuten kaikki muutkin näiden vesien saaret, on kokonaan graniittia. Saarella kasvaa kituliaita havupuita ja koivuja. Karkeiden kivilohkareiden keskellä on siellä täällä vähän multaa, jossa kasvatetaan perunaa. Vehnää, ohraa tai kauraa ei viljellä. Luotsauksen ja alkukantaisen kalastuksen tuotteet yhdessä sen kanssa, mitä satunnaisesti saadaan meren uhreilta, riittävät näille ihmisille, joiden makuja tarpeet ovat vaatimattomia. He valmistavat itse villa- ja pumpulivaatteensa ja värjäävät ne punaisella, sinisellä, vihreällä tai mustalla värillä. Talot on rakennettu puusta kansalliseen suomalaiseen tyyliin, sillä asukkaat kuuluvat suomalaiseen rotuun ja puhuvat pelkästään sen kieltä, ellei oteta lukuun joitakin vieraskielisiä sanoja, joita he oppivat saaren kautta kulkevilta vierailta. Talot ovat hyvin siistejä ja suhteellisen

mukavia. Saaren sisäosaan on kaivettu useita kellareita, joista näkyy vain suoraan ulos avautuva ovi.

Talo, johon majoituimme, oli saaren suurin ja parhaiten varustettu. Meille tarjottiin ihraa, kermaa, suolakalaa, sillä tuohon vuodenaikaan ei ollut tuoretta kalaa saatavissa, tummaa ruisleipää ja viljasta tehtyä viinaa. Lihaa, metsänriistaa tai munia ei ollut. Saarella ei ollut yhtään kanaa, siellä oli vain kolme neljä lehmää sekä koiria, ja siivekkäitä edustivat pelkät merilinnut ja jokunen västäräkki. Talossa oli lautasia, lusikoita, haarukoita, veitsiä ja oma lasi kullekin, ja meille keitettiin oikeaa kahvia. Kapteenin täytyi palata alukselleen kaurajuomaansa varten.

Haapasaaren miehet ovat keskikokoisia ja vankkoja ja naiset, varsinkin tytöt, varsin viehättäviä. Heillä on heleä iho, siniset silmät ja vaaleanruskeat tai melkein valkoiset hiukset kuten suomalaisella rodulla yleensäkin. Suloinen pikkupoika, joka kulki tarrautuneena äitinsä helmoihin, juoksi minua vastaan; otin sen syliini, hyväilin sitä ja sujautin sen taskuun kahdenkymmenen kopeekan rahan. Poika suuteli kunnioittavasti kättäni ja äiti kiitti minua aivan kuin olisin lahjoittanut pojalle omaisuuden.

Saaren asukkaat ovat uskonnoltaan luterilaisia. Vaikka he ovat paljon kosketuksissa vieraisiin, tavat ovat siellä moitteettomia. Koska Haapasaarella ei voitaisi ylläpitää vakinaista pappia tai kappalaista, Haminasta tulee pappi pari kolme kertaa vuodessa suorittamaan vihkimisiä ja kasteita. Hänen poissa ollessaan joku tehtävään valittu vanhus toimittaa kirkossa rukoukset ja raamatunluvun ja johtaa hautauksia. Joka talossa näin muuten Raamatun ja muita hartauskirjoja, joiden kuluneet ja

kellastuneet lehdet kertoivat pitkäaikaisesta käytöstä.

Lähellä rantaa on kellertäväksi maalattu puukirkko. Sen kartiomaisesta kellotornista voidaan antaa merkkejä laivoille ja tarpeen vaatiessa sinne ripustetaan majakkalyhty. Kiipesimme torniin; sen seinät olivat täynnä kävijöiden nimiä ja minäkin raapustin omani, ensimmäisen siellä koskaan esiintyneen ranskalaisen nimen ja kenties viimeisen, joka siellä koskaan tulee olemaan.

Kirkon ympärillä on hautausmaa. Huomasin siellä kolme vastikään umpeen luotua hautaa, jotka näyttivät olevan peräisin samalta päivältä. Seurassani ollut vanha luotsi kertoi, että niihin oli haudattu kolme tuntematonta haaksirikkoista. Kalojen pahoin runtelemat ruumiit oli edellisellä viikolla löydetty rannan läheltä lahdelmasta, jonne myrsky oli ne heittänyt.

Tällainen oli retkeni Haapasaareen. Olisin ehkä löytänyt sieltä kiinnostavimpiakin nähtävyyksiä, ellei käyntini olisi jäänyt niin ylimalkaiseksi. Vietin siellä kaksi päivää, mutta lakkaamaton sade ja myrsky pakottivat minut pysymään melkein koko ajan sisällä. Toin sieltä muistona vain palasen kaunista mustaa graniittia, jota en ollut vielä tavannut missään muualla."

Uusia vauvoja

Henna Maria Annikki Jylänki s. 1 .2.2005 Jyväskylä Maaningan sh. Vanhemmat Sanna ja Tomi Jylänki.

Risto Vilho Veikko Kurki s.5.2.2005 Rauma Maaningan sh. Vanhemmat; Matti Olavi Kurki ja Heidi Susanna Aalto.

Vihitty: Veera ja Jani Riekkinen ent. Härkönen 22.10.2005

In memoriam

Suku-ukkimme Eino Olavi Kangas, s. 14.4.1925 Viipuri k. 3.9.2005 Helsinki

Sissi Laakkonen s. 13.6.1995 k. 29.8.2005

Jäsenpostia

Martti Riekkinen kiittää 75-vuotispäivän muistamisesta.

"Sydämellinen kiitos sukuseuralle merkkipäiväni muistamisesta! Vaiva Rissanen."

"Sydämellinen kiitos merkkipäiväni muistamisesta. Kyllikki Räsänen Kuopio."

"Kiitokset sukuseuralle merkkipäivämuistamisesta. Matti Jyllilä."

Jäsenten merkkipäivät v. 2006

80 vuotta

Laina Laakkonen 11.2. Lapinlahti Maaningan sh.

Aune Keijonen 23.6. Kuopio Kuopion sh.

Hannu Keijonen 7.7. Kuopio Kuopion sh.

70 vuotta

Pirkko Laakkonen 3.7. Tampere Kuopion sh.

Katri Koistinen 28.12. Nilsinä Nilsin sh

60 vuotta

Tuula Laakkonen 15.1. Pariisi Maaningan sh.

Riitta-Liisa Heikkinen	10.4.	Leppävirta	Maaningan sh.
Jaakko Laakkonen	20.4.	Kuopio	Maaningan sh.
Erkki Joru	3.6.	Iisalmi	Maaningan sh.
Tuula Jäättelä	10.6.	Tampere	Kuopion sh.
Leena Maikola	15.7.	Rauma	Maaningan sh.
Heikki Partanen	17.8.	Joutseno	Maaningan sh.
Marjatta Latvala	4.9.	Juankoski	Maaningan sh.
Maija Partanen	17.8.	Jyväskylä	Maaningan sh.
Tuula Kilpinen	17.11.	Oulu	Kuopion sh.

50 vuotta

Helena Huttunen	4.8.	Jyväskylä	Maaningan sh.
Riitta Laakkonen	1.9	Kotka	Maaningan sh.

Juho Laakkosen (synt. 1880) muistelmat jatkuvat

Lapsena ollessamme oli meillä iäkäs mummo, joka oli niin kuin meidän perheen jäsen, joka hoiteli meitä kun äitimme ei ehtinyt yhden naispalvelijan kanssa hoitaa meitä ja taloutta. Se mummo, nimeltään Miina Kejonen, oli niitä vanhuksia, jotka eivät vähällä haihdu mielestä. Miina-mummon muisto elää mielessäni vielä. Miina oli meillä lastenhoitajana ja oli tehtävässä verraton. Uskonnollismielisenä osasi hän antaa meille opetusta, sen ajan opetusta, joka perustui uskonnolliselle pohjalle. Kun hänellä ei ollut vakituista asuntoa, joutui hän olemaan meillä melkein aina. Miina se kävi kanssamme kaupungissakin, jossa näytti meille kauniin kaupungintalon, kirkon ym. nähtävyyksiä. Eniten kiinnosti minua leijona kaupungintalon pääsisäänkäytävän yläpuolella. Kun en ollut nähnyt mokomaa kalloa, niin rupesi vähän pelottamaan. En uskaltanut yksin kulkea leijonan ohi. Miina tuli viemään minut pään ohi, ettei peto ylettäisi kiinni. Selvittiin siitäkin leijonan kidasta. Vielä pistäydymme kirkossa ennen kotimatkaa.

Miina oli hyvin suosittu, jota odotettiin joka taloon. Siihen aikaan ei kuljettu muodin mukaisesti. Naisväki oli puettu tummiin pukuihin kirkko- ja kylämatkoilla ja miesväki usein sarkavaatteisiin.

Toinen naishenkilö, josta on jäänyt kauniit muistot, oli setäni vaimo Mari Loviisa Laakkonen. Hän, joka kuoli 93 vuoden vanhana, ei liene pahaa sanaa sanonut lähimmäisestään koko pitkän elämänsä aikana. Mari Loviisa oli aina ystävällinen kaikille, olkoon sitten sukulainen tai ei. Näin ovat poistuneet sukulaiset ja tuttavat luotamme sinne, johon jokainen kerran kutsun satuaan joutuu.

Kerron vielä mitenkä puettuna jouduin Miinan kanssa kirkkomatkalle. Siihen aikaan ei annettu muuta kuin yksi pukuja yksi pari kenkiä vuotta kohti. Minun piti Miinan kanssa päästä kirkkoon, ja löytyihän vaateetkin kirkkomatkalle. Minut puettiin äidin vaatteisiin, eikä siinä minun puolestani ollut mitään moittimista. Paasihan kirkkomatkalle. Mutta sellainen variksenpelätti minusta tuli, ettei kukaan tiennyt, oliko vaatteiden alla tyttö vai poika.

Tyttöjen mielityötä oli nukkeleikit. Siihen aikaan piti nuket olla kotona tehtyjä. Rahaa ei saanut panna turhuuteen, sillä sitä oli vähän liikkeellä. Siksipä kaikki piti tehdä kotona. Tytöt tekivät nuket itselleen vaatetilkuista. Me pojat oltiin kiusanhenkiä ja katkaistiin kirveellä kaula nukelta. Tytöt vuorostaan kätivät rautanaulan nuken kaulaan. Pojat tulivat jatkamaan kiusantekoaan, mutta loivatkin kirveensä ratanaulaan niin että siihen tuli iso lovi. Pojat lakkasivat tällaisesta pelistä ja siitä oli työllä hyvä mieli. Näin mentiin hiljalleen eteenpäin ja ikä karttui.

Aika kului ja lapsilauma alkoi olla kyllin vahva voimiltaan yhtyäkseen työntekoon, sillä olihan allekirjoittaja 8 vuotta täytettyään sellaisessa kunnossa, että voi kolmen muun kanssa leikata ohraa, kauraa, ei kuitenkaan vielä aivan pystynyt raskaampaan työhön. Minä sain käydä mm. riihellä.

Viljan puinti (puhdistaminen) oli vielä kuitenkin niin raskasta, että lapsen voimat eivät siihen riittäneet. Riihelle noustiin keskellä yötä kello 3 tai muutamia vielä aikaisemminkin. Riihiväki oli jo puinut ja kylpenyt, kun muu väki oli vasta noussut omille askareilleen. Nämä tällaiset työt eivät olleet lasten töitä, eivätkä heikkokuntoisten naistenkaan.

Se osa viljasta, jota ei voitu puida, pantiin pellolle varastoon, ruis ja osa muustakin viljasta aumoihin ja haasioihin. Kun syksyllä kaikki ulkotyöt oli tehty, siirryttiin sisätöihin. Aloitettiin syysteurastuksella. Meillä teurastettiin yksi sonni taikka lehmä, yksi kesän yli juossut vasikka tai hieho, kuusi lammasta ja kaksi sikaa. Lehmä ja lampaat teurastettiin tuvassa, siat ulkona. Siinä sitä piisasikin muonaa, kun lisätään vielä melko runsas kalansaalis. Järvi jonka rannalla asuimme oli kalajärvi. Siitä riitti naapurillekin. Järven kalat olivat suurimmaksi osaksi pieniä: särki, ahven, salakka. Suurempia kaloja olivat lahna, made hauki.

Järvestä saatiin niin paljon kalaa, että sitä riitti myytäväksikin. Rahalla ei myyty, vaan työtä vastaan. Noin 2 metriä pitkän kala-altaan ääressä olikin pulinaa ja loisketta, puhe luisti solkenaan, kuten naisten kesken usein tapahtuu. Kalasta, vaikka se suureksi osaksi olikin pienikokoista, oli suuret apua sille osalle kansasta, joiden ravintona oli niukka leipä, joka oli tärkein ravinto köyhille. Silloin oltiin kiitollisia pienestäkin almusta, ja monta kiitosta lausuttiin antajalla.

Muistuu mieleeni syksyiset kalaretket. Verkot laskettiin veteen ja jo muutaman hetken kuluttua, kun kala alkoi näyttää menneen verkkoon, nostettiin verkko rannalla oleviin seipäisiin, joissa kalat päästeltiin verkosta. Uusi kierrot, ja kaloja tuli runsaasti ja vähällä vaivalla. Oli se kalastaminen kylmää hommaa, kun jäisessä vedessä paljain käsin päästeltiin kalat rannalla odottaviin pärekoreihin, joilla kalat kuljetettiin kotiin siivottavaksi ja suolattavaksi.

Heti Mikkelin-päivän jälkeen, kun ulkotyöt olivat loppuneet, aloitettiin puhdetöiden teko. Naisväki neuloi tai ompeli, kehräsi, miesväki teki rekiä, kirvesvarsia ym. Kun siihen aikaan tehtiin melkein kaikki, mitä taloudessa tarvittiin kotona, niin työtä riitti koko pimeän talven yli. Puhdetöitä tehdessä oli hyvä tilaisuus kertoa satuja, ja monta kertaa kerrottiin, mitä kukin oli kokenut. Kertajat olivat nähneet tai kuulleet kerrottavansa. Karhuja susi olivat kauhua herättäviä. Totta näissä kertomuksissa oli jonkin verran, sillä olihan susi liikkunut lähellä asuttuja seuttuja, jopa ahdistellut kotitienoilla liikuskelevia. Ilves kuljeskeli lähellä navettaa, jossa lampaan hajuja ääni houkutteli petoja lähelle karjakartanolta. Nämä tarinat kiinnostivat pieniä kuulijoita,

niin ettei illalla maatapanon aikaan kukaan lapsista uskaltanut käydä ulkona. Pahin paikkaa tupaan tullessa oli suuri eteinen, jonka läpi kuljettiin tupaan tai makuusuojiin.

Kummitukset olivat vielä jännittävämpiä kuin elävät eläimet. Eläimethän eivät voineet muuttaa muotoaan, mutta monenmuotoiset kummitukset voivat olla ihmisiä. Oli todella ihmeellistä, että vaikka olematonta pelattiin, niin kertomukset kummituksista kuitenkin kiehtoivat pientä kuulijakuntaa. Näistä tarinoista lienee meihin pieniin jäänyt pimeänpelko koko elämän ajaksi. Niin on käynyt meidänkin perheenjäsenten, ainakin minun kohdallani.

Mutta palatkaamme vielä todellisten asiain pariin. Naisten töistä jäi mainitsematta syyskesällä tehnyt hampun ja pellavan korjuut. Mainitut kasvit joutuivat monenlaisen käsittelyn alaisiksi. Niistä otettiin talteen siemenet ja kasvin runko kokonaan. Siemenet puhdistettiin ja pantiin säilöön tulevan kesän tarvetta varten. Kasvien rungot upotettiin veteen pehmenemistä varten. Sen jälkeen kasvia liotettiin, loukutettiin, lipsuteltiin, kaavittiin, harjattiin, joten saatiin mitä parhaita hamppu- ja pellavarihmaa. Naisväelle riitti työtä, kun melkein kaikki kangastavara oli kotona tehtyä. Puhdetyöt tehtiin tuvassa. Koetan tässä kuvata, miltä tupa näytti, kun väki oli asettunut työnsä ääreen. Tupaan tultiin suuren eteisien (porstuan) kautta, miehet vasemmalle puolelle, naiset oikealle. Naisten puolta kutsuttiin karsinaksi. Lieneekö karsinan nimi johtunut siitä, että kovilla pakkasilla täytyi sinne joskus ottaa lampaan tai jonkin muun kylmälle aran eläimen jälkeläisiä suojaan.

Tuvassa on juuri alkanut puhdetöiden teko. Jokaisella oli oma paikkansa, jonka kohdalla oli seinänraossa valaisulaite, tavallisesti päre seinänraossa tai tuli renki, joka muistuttaa nykyistä jalkalamppua, tai sitten pieni tyttö tai poikaa, joka ei vielä kyennyt tekemään aikuisten töitä. Joku oli laittanut kotitekoisen kynttilän pullon päähän, joku taas oli tehnyt läkkipelistä putken pannut pulloon petrolia ja sydämen putkeen. Tämä valolaitte antoi musta savua niin kuin tehtaan savutorvi.

Näin siihen aikaan elettiin ja oltiin tyytyväisiä näin vaatimattomiin valaisulaitteisiin. Mutta hiljaa mentiin eteenpäin. Kehityksen pyörä toi tullessaan uusia aatteita ja alkoi hitaasti mutta varmasti pyöriä parempia aikoja kohti. Isompien talojen kattoihin ilmestyi oikeita lampuja ja vähitellen alkoi valo loistaa vähäväkistenkin töllien ikkunoista.

Kun meille tuotiin lampuja isä ripusti sen kattoon riippumaan, tuntui kuin kesäinen aurinko olisi noussut valaisemaan keskelle synkkää pimeyttä. Oli siinä töllistelemistä vanhuksille ja lapsille. Sitä katseltiin puolelta ja toiselta ja ihmeteltiin, mikä siinä palaa. Joku katselijoista oli nähnyt isän kaatavan lampuun jotakin kirkasta nestettä, mutta vettä se ei voinut olla, sillä eihän vesi pala. Aikansa katseltuaan itse kukin alkoi hiljaa hiipiä jatkamaan keskeytynyttä työtään, pieni väki vain oli utelias tietämään, mikä sai veden palamaan. Viimein isä selitti, mikä siinä öljyastiassa palaa. Lampussa oli ratalankaripustin, josta se pantiin kattoon riippumaan. Siinä oli lasinen öljysäiliö, lampun lasi ja sydän, johon pantiin tuli, jolloin lamppu alkoi valaista tupaa. Nyt voitiin muut valaisuvälineet tarpeettomina poistaa. Kevät lähestyi nopein askelin. Oli edessä muutto kaupunkiin Kuopioon, sillä maatilalan omistaja palasi takaisin ja meidän täytyi muuttaa pois. Oli huutokaupattava kaikki eläimet paitsi hevosta, jonka isä otti kaupunkiin mukaansa ja jolla hankki meille elatuksemme. Näin jouduimme uusiin olosuhteisiin. Talven töitä lopetellessa aika kului nopeasti. Taisi naisväellä olla ikävät oltavat, kun täytyi erota kotieläimistä, jota olivat monet vuodet hoitaneet. Vieläköhän kaupungissa isä ehtinee ottamaan jonkun meistä polvilleen ja hyräilemään "Körö körö kirkkoon" ajattelivat lapset.

Pyykinpesu kuului naisten tehtäviin. Se oli raskasta työtä varsinkin kylmänä vuodenaikana. Pyykki pantiin edellisenä iltana likoon. Liotusaineena käytettiin jotakin kotona valmistettua, joko suopaa tai potaskaa ynnä eläinten jätteistä keitettyä saippuaa. Isoja määriä vaatteita ei pesty huoneessa vaan pistekodassa, joka muistutti lappalaisten kotaa. Toisissa paikoissa oli hirsistä kota. Siinä pestiin pyykkiä ynnä "varistettiin" vedet karjaa varten. Eipä ollut hauskaa pakkasten aikana pestä vaatteita melkein kuin ulkona. Vielä pahempaa oli niiden huuhtominen avannolla paljain käsin. Avannolla oli tuoli jonka päällä vaatteet kartuttiin. Vaatteiden päälle kaadettiin vettä ja kartulla lyötiin moneen kertaan niin että live haihtui pois. Puhdasta tuli kun vettä sai mielin määrin. Vaatteiden kuivuttua joutuivat ne kaulattaviksi, jolloin niistä tuli melkein yhtä sileitä kuin mankelissa.

Henkisestä ravinnosta koetettiin huolehtia myöskin. Opetustoimi oli niin järjestetty, että lapset jo varsin nuorina joutuivat käymään pyhäkoulussa. Sillä minäkin sain opetusta kotona opitun lisäksi. Minä opin verrattain nuorena lukemaan, koska sain kinkeritilaisuudessa allakan kokoisen paperilehden, johon oli painettu raamatunlauseita. Kirkossa käynti oli yleistä. Määräpyhinä kokoonnuttiin kirkkovenerantaan, josta sitten kilpaa soutaen matka taittui nopeasti. Aikaa oli niin paljon, että jossakin sopivassa paikassa kirkkotien varrella ehdittiin haukata hyviä kirkkoeväitä, esim. kalakukkoa, piirakoita, tuoretta rieskaa ym.

Talvipuolen henkisistä riennoista mainitsen kinkerit, joita pidettiin vuorotellen talosta taloon. Kinkereille kutsuttiin myös varttuneempaa väkeä. Siellä kyseltiin, missä määrin lukutaito oli vanhemman väen keskuudessa lisääntynyt. Tähän aikaan lukutaito oli paljon heikompi kuin nyt. Olipa vielä joukossa täysin lukutaidottomia, joita rangaistiin panemalla pöydän alle tai nuhtelemalla. Joskus tuli kinkereillä eteen sellainenkin kysymys, joka pani papinkin hymyilemään. Pappi kysyi kerran talon huutolaispojalta, mikä mies Mooses oli. Poika vastasi itsetietoisesti: "Olipa se hyväkin lurjus, kun isännän kala-astian uuninpankolla kaatoi ja kalat söi." (Talon kissan nimi oli Mooses) Kinkerit toivat tervetullutta vaihtelua talven pimeihin päiviin.